

Årsmelding for Litteraturhuset i Trondheim 2017

Litteraturhuset i Trondheim åpnet 15. oktober 2016 i nye lokaler i det nye «Kulturkvartalet» i Søndre gate 1 og Kongens gate 1. 2017 har vært litteraturhusets første hele driftsår etter åpningen. I løpet av året har litteraturhuset arrangert og gjennomført 258 åpne arrangement, med i alt 17 281 publikummere. I tillegg har litteraturhuset arrangert lukkede seminarer og møter. Overveldende positive tilbakemeldinger, gode inntekter på billettsalg og leieinntekter viser at det er et stort potensiale for drift av et litteraturhus i Trondheim og Trøndelag. Men det gjenstår fremdeles mye for å sikre rammer for forsvarlig drift over tid.

Styre og organisasjon

Foreningen Litteraturhuset i Trondheim har i 2017 bestått av et styre og én fast ansatt daglig leder. I tillegg har organisasjonen bestått av en bookingansvarlig i 30% midlertidig stilling, en bemanningsansvarlig i 30% midlertidig stilling, en programmedarbeider i 40% midlertidig stilling og to NAV-praktikanter i 50% stilling med ansvar for plakater, oppdatering av hjemmeside, og annonsering av arrangement i sosiale medier og gratis kulturkalendre. Fra 1. oktober har Litteraturhuset også hatt en ansatt kulturaspirant i hundre prosent stilling for et år, med midler fra Kulturrådet. Ti personer har vært tilknyttet Litteraturhuset som arrangementsansvarlige på timelønn. I tillegg har 25 personer bistått som frivillige.

Styret i Foreningen Litteraturhuset i Trondheim har i 2017 bestått av følgende personer:

Cathrine Stadsvik, styreleder

Ingrid Rognes Solbu, styremedlem (Solbu er fungerende avdelingsleder for Norsk Forfattersentrum Midt-Norge mens Guri Sørungard Botheim er i permisjon, og har hatt dennes plass i styret i perioden 10.10.16–28.02.18).

Arne Blix, styremedlem

Christian Fossen, styremedlem

Rune Fånes Hjemås, styremedlem

Inger Helen Hommefoss Johnsen, styremedlem

Erica Löfström, styremedlem

Kristoffer Lund Vik-Langlie, styremedlem

Daglig leder i 2017 har vært **Trond Åm**, som ble ansatt i fast stilling 1.1.2017, etter å ha vært ansatt som prosjektleder fra 1.2.2015.

Program og besøkstall

Litteraturhuset aktivitetsnivå har økt i omfang helt siden prosjektet begynte med egne, regelmessige arrangement høsten 2015. Hensikten med programarbeidet var opprinnelig å vise hva et litteraturhus i Trondheim kunne være i og for byen, men viste seg fort å danne grunnlag for selve driften og konseptet. Aktivitet har ført til aktivitet, henvendelsene fra mulige samarbeidspartnere, leietakere, tipsere og interessenter har økt i takt med at litteraturhuset har vunnet fotfeste som arrangør av samtaler, debatter, foredrag, opplesninger, konserter og barnearrangement i byen og fylket. Det var derfor allerede lagt til rette for et høyt aktivitetsnivå ved begynnelsen av litteraturhusets første driftsår, med et rikt tilbud til et variert publikum.

Åsne Seierstad åpnet årets program 10. januar til samtale med Jo Stein Moen om de to søstrene som reiste til Syria. Arrangementet ble utsolgt med 300 billetter på kort tid, og Seierstad og Moen sa seg villige til å gjøre en ekstra opptreden dagen etter. Også den ble utsolgt. Dette var bare ett av mange arrangement som har fylt Kulturtorget på biblioteket og hvor etterspørselen har vært stor. Noen dager seinere kom pater Kjell Arild Pollestad til *litterært måltid*, litteraturhusets samarbeidsserie med restauranten Alma's, og høyskolelektor Ingvild O. Olaussen fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning var først ute i Litteraturhusets serie for barn, *Barnas teselskap*, som innebærer levende fortellinger for barn med servering av «te» (saft) og kjeks i barneavdelinga. Denne serien har Litteraturhuset videreført i samarbeid med MidtNorsk Fortellerforum gjennom hele året.

Monica Isakstuen besøkte Litteraturhuset i samtale med psykologen Frode Thuen i januar, og i løpet av året fikk vi besøk av blant andre Marie Aubert, Tiril Broch Aakre, Demian Vitanza og Peder Kjøs, Selma Lønning Aarø, Ingvar Ambjørnsen, Tor Bomann-Larsen, Tomas Espedal og Henning Bergsvåg, Øyvind Strømmen og Carl I. Hagen, Jørgen Brekke, Fartein Horgar, Mathias Samuelssen, Markus Lantto og Margrethe Aas, Kari Løvendahl Mogstad, Ingeborg Senneset, Jan Bojer Vindheim, Carl Frode Tiller, Jan Kristoffer Dale, Helga Flatland, Lars Petter Sveen, Ingar Sletten Kolloen, Simen Ekern, Olaug Nilssen, Kari Stai, Dag Hoel, Arne Johan Vetlesen, Magnus Marsdal, Bernt Hagtvvet, Kjartan Fløgstad, Thomas Reinertsen Berg, Maria Berg Reinertsen og Bjørn Vassnes. Edvard Hoem trakk nok en gang

fullt hus i april, denne gang på Sellanraa og akkompagnert av John Pål Inderberg, Bjørn Alterhaug og Håkon Mjåset Johansen.

I samarbeid med Norsk Forfattersentrum Midt-Norge har Litteraturhuset videreført Poesitiserien, og i februar fikk vi besøk fra Danmark med lyrikerne Theis Ørntoft, Asta Olivia Nordenhof og Amalie Smith. I løpet av våren fikk Litteraturhuset en rekke internasjonale besøk. De tyske forfatterne Jakob Hein og Dörte Hanssen var gjester som følge av et samarbeid med Goethe-Institut og Trondheim folkebibliotek. I mars kom den britiske historikeren Simon Sebag Montefiore på besøk, og krimforfatteren John Hart var gjest under litterært måltid i mars. Et høydepunkt var uten tvil da Adonis gjestet litteraturhuset under Æ Å Trondheim Litteraturfestival i mars. Den somalisk-amerikanske dikteren Ladan Osman kom til Trondheim i mai i forbindelse med at hun var i Oslo under en somalisk litteraturfestival, og den verdenskjente økonomen Steve Keen besøkte Litteraturhuset i juni, takket være samarbeidet med NTNU og nettverket Rethinking Economics. I oktober kom den amerikanske forfatteren Daniel Mendelsohn på besøk i forbindelse med sin nye roman. Det har vært en uttalt ambisjon for året å etablere Litteraturhuset i Trondheim som et naturlig stoppested for internasjonale forfattere som kommer på besøk til Norge. Dette har vi lyktes med. I løpet av året har vi etablert god kontakt med flere av forlagene i Norge, og det har lagt et godt grunnlag for det videre programarbeidet, og for at Trondheim blir en by det er naturlig å legge internasjonale besøk til i forbindelse med boklanseringer og forfatterturneer.

Samarbeidet med NTNU har vært viktig gjennom hele året. Litteraturhuset har også i år hatt en økonomisk samarbeidsavtale med NTNU, som også innebærer tett samarbeid med Institutt for språk og litteratur, samarbeid om utdeling av NTNUs litteraturpris og om arrangement. Et høydepunkt for samarbeidet i 2017 var naturligvis Starmus-festivalen, hvor Litteraturhuset bidro med enkelte arrangement, og i tillegg samarbeidet med festivalen om besøk som fant sted på Litteraturhuset. Månefareren, astronauten og senatoren Harrison Schmitt gjestet Litteraturhuset til morgenforedrag 19. juni. Litteraturhuset bidro ellers med foredrag og samtaler knyttet til festivalens tema, og forestod også en utflukt til romlabben på Dragvoll. Særlig verdifullt for Litteraturhuset har det vært å samarbeide med studenter og ansatte om arrangement. Overlege, nevrolog og stipendiat Joan Crespi Vidal tilbød seg å holde foredrag på Litteraturhuset om *musikken og hjernen*. Foredraget fant sted i februar, og ble så populært at mange måtte avvises i døra. Under Starmus-festivalen inviterte vi Vidal til å holde foredraget igjen på Kulturtorget, og det ble også denne gangen fullt hus og faktisk bedre besøkt enn foredraget med den amerikanske månefareren. Dette var første gang vi erfarte hvor

stor interesse det er for populærvitenskapelige foredrag. Seinere har vi invitert en rekke foredragsholdere fra NTNU, og svært ofte opplever vi at det blir fulle hus.

NTNUs litteraturpris ble i år utdelt for første gang, under Trondheim litteraturfest som ble arrangert i oktober. Litteraturhuset var representert i juryen med to medlemmer (Trond Åm og Hanna Malene Lindberg), og vinneren ble debutanten Sara Sølberg, med romanen *Seismiske smell*. Litteraturhuset var også i år medarrangør for Trondheim litteraturfest, hvor daglig leder satt i programstyret og bidrog til gjennomføring av litteraturfesten. I tillegg har Litteraturhuset vært involvert både i Sakprosafestivalen, som fant sted i november, og under Æ Å Trondheim Litteraturfestival i mars. Litteraturhuset var dessuten bidragsyter under Tråante og under årets Jødisk Kulturfestival. På eget initiativ gjennomførte Litteraturhuset også en egen liten minifestival 11. november, i forbindelse med 100-årsjubileet for innføring av bokstaven Å i Norge. Arne Torp, Leiv Inge Aa og Torbjørn Nordgård innledet og deltok i samtale med Trond Åm om å'ens tilblivelse og betydning i norsk språkpolitikk, og festivalen ble avsluttet med konsert med Frida Ånnevik i Kunsthallen – i samarbeid med Kunsthall Trondheim.

Litteraturhuset har gjennom hele året hatt som ambisjon å tilby bredde og variasjon i sitt program, med noe for enhver smak og med en plattform som gir bred forankring og legitimitet i byen og i Trøndelag. Foruten litterære samtaler, foredrag, politiske debatter og barnearrangement, har Litteraturhuset for eksempel også samarbeidet med Rosenborg Ballklub, VM på Ski, Nidarosdomen og en lang rekke ulike lag, foreninger og institusjoner.

I 2017 fikk Litteraturhuset økonomisk støtte fra Arild og Emilie Bachkes fond til innkjøp av utstyr til strømming og videooverføring av arrangement. Dette har vært til stor hjelp for å kunne nå ut til publikum. Litteraturhuset startet i løpet av høsten opp en egen podkast, hvor første samtale var med SVs partileder Audun Lysbakken og journalist Jo Skårderud i august. Kort tid etter ble Litteraturhuset kontaktet av Ivar Mykland i Millimedia AS, som koordinerer et samarbeid med NRK P2 og ulike debattarrangører rundt om i Norge om overføring av debatter på radio. Litteraturhuset i Trondheim ble invitert inn i samarbeidet, og ble for første gang overført på P2 i forbindelse med en debatt om norsk kulturkanon under Trondheim litteraturfest, med Walid al-Kubaisi, Vigdis Ystad, Eirik Ystad og samtaleleder Askil Matre Aasarød. Siden har Litteraturhuset vært en flittig bidragsyter til programposten, og vi har prioritert å arbeide målrettet med å styrke Litteraturhuset som debattarena. Gjennom hele året har vi arrangert debatter om alt fra barnevern, religionspolitikk, byutvikling og medvirkning, medisinfri psykiatri, kunst- og kulturdebatt i samarbeid med Kunsthallen, skatt og ulikhet i samarbeid med Studentersamfundet, politiske skillelinjer, om midlertidighet i academia og en

rekke andre tema. I tillegg har Litteraturhuset blitt en arena for debatter i andre aktørers regi, ofte også i ulike typer samarbeid.

I løpet av året avviklet Litteraturhuset til sammen 258 åpne arrangement, med 17 281 besøkende. Gjennom hele året har Litteraturhuset eksperimentert med riktig nivå på billettinnngang, for å hente inn så mye som mulig av utgiftene, slik at aktivitetsnivået kan holdes oppe og økes ytterligere. Dette har vi i løpet av året lyktes godt med. I 2017 hadde Litteraturhuset vel 330 000 kroner i billettinntekter.

Fram til 2017 hadde Litteraturhuset en egen programgruppe som bidro i arbeidet med å utvikle programmet. Fordi aktivitetsnivået i løpet av kort tid har eksplodert, har det verken vært praktisk mulig eller hensiktsmessig å organisere arbeidet på denne måten.

Programarbeidet har derfor i stor grad blitt utført av driftsorganisasjonen, av enkeltpersoner fra programgruppa eller andre, og hvor det hele tida har vært et mål å få overskudd til å gjøre arbeidet mer systematisk og med bedre tidshorisonter enn tilfellet har vært i 2017. Vi har i løpet av året lyktes godt i å etablere Litteraturhuset som en kulturarena med bred appell og høy aktivitet, men det skal ikke legges skjul på at det aktivitetsnivået har vært krevende å skulle holde oppe. Det er derfor et prioritert mål for 2018 å etablere en drivverdig organisasjon med trygge og forutsigbare økonomiske rammer.

Erfaringer med konseptet

Litteraturhuset i Trondheim har tilhold i det såkalte «Kulturkvartalet» i Trondheim, som består av Hovedbiblioteket, Kunsthall Trondheim, Litteraturhuset og Sellanraa Bok & Bar. I motsetning til de øvrige aktørene disponerer ikke Litteraturhuset egne lokaler utover et kontorlokale på 62,5 kvadratmeter, og virksomheten er derfor basert på samarbeid med de øvrige aktørene. Samarbeidsavtalene med Trondheim folkebibliotek og Sellanraa Bok & Bar er ryggraden i litteraturhuskonseptet i Trondheim. Litteraturhuset disponerer arrangementslokalene på biblioteket gratis, og benytter seg av en felles arrangementskalender med biblioteket, hvor vi plotter inn arrangement i utgangspunktet etter «først til mølla»-prinsippet. På Sellanraa betaler Litteraturhuset en månedlig leie for å disponere lokalet til arrangement på kveldstid. Med Kunsthall Trondheim har Litteraturhuset hatt samarbeid om enkeltarrangement, og vi har også brukt kunsthallen til egne arrangement.

Et samarbeid basert på samarbeid med så mange aktører er sårbart. Særlig samarbeidet med Sellanraa Bok & Bar, som skal drive kafé samtidig som lokalet benyttes som litteraturhus, har medført at begge parter må vise hensyn og strekke seg langt for å imøtekomme hverandres

behov. I løpet av året har vi funnet ganske godt ut av hva som fungerer for begge, slik at samarbeidet skal forbli godt og på en måte som er i begges gjensidige interesse. Også samarbeidet med biblioteket har måttet gå seg til, først med etablering av et felles kalendersystem som begge har adgang til, men også med rutiner som sikrer at alt går ryddig og godt for seg, ikke minst slik at det ikke oppstår misforståelser mellom biblioteket og litteraturhuset.

Alt i alt fungerer samarbeidet og konseptet godt. Både biblioteket og Sellanraa er svært verdifulle samarbeidspartnere som er positive til litteraturhusets virksomhet og strekker seg langt for å legge til rette for litteraturhusets arrangement. Etter et sammenhengende års drift, er det tre utfordringer som framstår som de viktigste for det seinere arbeidet med konseptet: 1) Det er fremdeles uklart for mange hva og hvor litteraturhuset er. Litteraturhuset har blitt et konsept som er mye større enn det fysiske sett er dekning for, og dette gjenspeiler seg i en del forvirring fra publikums side. Dette har vi arbeidet med gjennom hele året med tydelig informasjon og plakater, og det virker som om konseptet har begynt å sette seg hos mange. 2) I en del tilfeller oppleves det som vanskelig å skulle forholde seg til så mange aktører i forbindelse med planlegging av arrangement. I det daglige går dette stort sett bra, så lenge det er innenfor avtalte tidspunkt i henhold til samarbeidsavtalen. Men særlig i forbindelse med festivaler og spesielle arrangement har det vært vanskelig å gi hurtig og tydelig tilbakemelding til samarbeidspartnere og leietakere, når vi selv må forholde oss til så mange aktører. 3) På noen områder har Litteraturhuset allerede vokst ut av konseptet, og sprenger rammene for hva vi kan få til med de lokalene vi disponerer i dag. Dette kan løses på kort sikt enten ved å tilpasse virksomheten de begrensningene vi er underlagt, eller å jobbe for bedre og mer forutsigbare ordninger for bruk av lokalene. Dette gjelder særlig biblioteket, hvor arrangementslokalene brukes av mange ulike aktører, og hvor lokalene er slik plassert at samtidige arrangement ofte er vanskelig.

Til tross for svært begrensede ressurser, opplever Litteraturhuset stor velvilje og har mange gode samarbeidspartnere. Samarbeidsavtalen med NTNU står sentralt. Både Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune er helt avgjørende støttespillere for at litteraturhuset har kommet dit hvor det er i dag. Overfor fylkeskommunen har litteraturhuset lenge hatt tett dialog om arrangement og samarbeid på ulike steder i fylket, og har i løpet av 2017 etablert et samarbeid med fylkesbiblioteket og med flere bibliotek i regionen. Litteraturhusets kulturinspirant har også i løpet av sin ennå korte tid ved litteraturhuset tatt initiativ til flere integreringsrelaterte arrangement på ulike steder i fylket, og Litteraturhuset har også hatt et

samarbeid om et byutviklingsseminar i Melhus. Litteraturhusets virksomhet på fylkesnivå er fremdeles i oppstartsfasen, og det arbeides både med å etablere samarbeidsrelasjoner, men først og fremst for å etablere en organisasjon som kan ha overskudd til å drive en utstrakt virksomhet på fylkesnivå. For det er åpenbart at potensialet er stort, og at litteraturhuset har mye å bidra med for å styrke kulturlivet i Trøndelag.

Økonomi

Litteraturhuset har i løpet av 2017 gått fra å være en organisasjon bestående av én ansatt og mange frivillige, til én ansatt og flere deltidsansatte, som kan holde oppe og videreutvikle et høyt aktivitetsnivå. Målet for 2018 må være å stabilisere det høye aktivitetsnivået, og å sikre finansiering av en fast og drivverdig organisasjon.

Avgjørende for aktivitetsveksten har vært mulighetene for å dekke inn egenkostnader gjennom billettinntekter og utleie av lokaler til eksterne arrangører. Gjennom hele året har det vært en viktig del av virksomheten å prøve seg fram for å finne et nivå på billettingangen som både dekker egne kostnader og øker den totale kapasiteten for antall arrangement, samtidig som Litteraturhuset framstår som en tilgjengelig aktør med en fot trygt forankret i offentlighetsoppdraget. Så langt har dette lyktes over all forventning. I løpet av 2017 hadde Litteraturhuset billettinntekter på 388 156 kroner, mot 186 749 i 2016. Også i 2016 lå resultatet skyhøyt over budsjett, og det er min oppfatning at potensialet er mye høyere. Vel å merke uten at Litteraturhuset dermed blir å regne som en kommersiell aktør. Men potensialet for å ta billettingang på arrangement som tradisjonelt og ofte er gratis, som foredrag og debatter, er stort, samtidig som en økning fra 80 til 120 kroner for en litterær samtale gjerne kan være det som skiller et underskuddsarrangement til overskudd eller balanse.

Utleieinntektene for 2017 har også ligget høyt. Brutto hadde Litteraturhuset utleieinntekter på 588 961 kroner i 2017, som må sies å være et godt resultat tatt i betraktning at Litteraturhuset strengt tatt knapt kan sies å disponere egne lokaler. Men gjennom samarbeidsavtalene med Sellanraa og Trondheim folkebibliotek formidler Litteraturhuset lokalene også til eksterne arrangører, og har helt siden åpningen opplevd en stigende interesse, som nok ikke blir mindre ved at Litteraturhuset får stadig større rekkevidde for sine programannonseringer på hjemmeside, i sosiale medier og i andre kanaler. Litteraturhuset har ikke hatt et eget budsjett for annonsering, så veksten skyldes alene økt oppmerksomhet fra publikum og aktiv bruk av sosiale medier, gratis kanaler for annonsering, plakater og egen hjemmeside.

Et av hovedmålene for 2017 har vært å etablere et litteraturhus for hele fylket. Dette arbeidet har kommet i gang, men det er klart at organisasjonen er underdimensjonert for å få utløst det store potensialet som ligger i litteraturhusets virksomhet på regionalt plan. Litteraturhuset har hatt 300 000 kroner i driftsstøtte fra Sør-Trøndelag fylkeskommune i 2017, og har etablert et samarbeid både med fylkesbiblioteket og med andre aktører i fylket. Dette arbeidet har begynt å ta form, og vil bli en hovedprioritet i åra som kommer.

En annen viktig oppgave blir å se på selve organisasjonsformen. Styret har gjennom 2017 drøftet om Litteraturhuset fremdeles skal være organisert som forening, eller gå over til å bli stiftelse, som flere av de etablerte litteraturhusene i Norge. Gjennom drøftelsene har det blitt tydelig at det ikke er gitt hva som er mest hensiktsmessig på sikt. Styret har derfor utsatt denne avgjørelsen til 2018. Styret har også arbeidet med å se på muligheten for å danne egen venneforening.

Regnskapet for 2016 ble ført av daglig leder, og godkjent av kommunerevisjonen. Den eksplosive veksten har gjort det åpenbart nødvendig å profesjonalisere denne delen av virksomheten. Litteraturhuset har derfor inngått en avtale med regnskapsfirmaet Azets i oktober om føring av regnskapet både for 2017 og for den løpende regnskapsføringa. Ferdig regnskap foreligger dessverre ennå ikke, og vil først godkjennes av årsmøte når det foreligger. Daglig leder legger derfor eget regnskap til grunn for orientering om litteraturhusets økonomi.

Litteraturhuset hadde 611 695 kroner på konto som vi tar med oss inn i driften for 2018. Mot 333 378 kroner i 2017.

Trondheim, 15. mai 2018

Trond Åm (sign)